

Speech Jan van Zijl, 14 september 2006 'De looper uit voor 45+', Oranjewoud.

Dames en heren,

Aan het werk met ervaring!

Waarom?

Omdat het kán en omdat het móet.

De vergrijzing is maatschappelijk en politiek een hot issue.

En terecht.

**Zelf ben ik inmiddels bijna dagelijks bezig met het thema
vergrijzing.**

En niet alleen omdat ik zelf bijna tot de doelgroep behoor...

Maar als RWI-voorzitter en als lid van de Regiegroep

**GrijsWerkt, komt deze problematiek voortdurend op mijn
weg.**

En dan moet u niet allereerst denken aan de – uiteraard niet onbelangrijke - vraag of en hoe de AOW betaalbaar blijft.

Nee, het gaat dan met name om de gevolgen van de vergrijzing voor de werkvloer.

Op de werkvloer in het bedrijf, maar ook in het klantenbestand van de CWI, gemeenten en UWV zijn de gevolgen *nu* al zichtbaar.

De leeftijd op de foto die u vandaag maakt van uw personeelsbestand of uw klantenpopulatie zal gemiddeld een stuk ouder zijn dan 5 jaar geleden.

En stelt u zich eens voor dat we weer 5 jaar verder zijn.

Wie hebben dan het bedrijf verlaten?

Wie zijn er nog over om het werk te doen?

Wat is *dán* de gemiddelde leeftijd van u medewerkers of uw klantenbestand?

In heel Nederland is het aandeel van 50-64 jarigen in de potentiële beroepsbevolking nu al iets groter dan 1 op de 4 werknemers: zo'n 27%.

Dat groeit door naar 33%, dus 1 op de 3, in 2020.

De vergrijzing is een gegeven.

Al onze creativiteit en denkkraft is gevraagd om de gevolgen van de vergrijzing op te vangen.

Daar kom ik zo op terug.

Maar eerst stel ik nog een paar van de hardnekkige misverstanden aan de kaak, opdat we in de discussie straks dezelfde taal spreken.

Vergrijzing is om te beginnen niet een "probleem".

En vergrijzing is al helemaal niet een probleem van oudere mensen.

Het fenomeen vergrijzing is een van de meest voorspelbare demografische ontwikkelingen.

Met dus ook een voorspelbare impact op arbeidsmarkt en op de werkvloer.

We hebben het al jaren kunnen zien aankomen, maar ons hoofd was en bleef toch voor het overgrote deel diep in het zand gestoken.

De aantrekkende economie levert schaarste op.

De vervangingsvraag en de veranderende vraag vanuit de markt gaan ons dwingen het achterstallig onderhoud in te halen.

Het is de hoogste tijd voor leeftijdsbewust beleid.

Dat schept het klimaat waarin iedereen zich graag inzet voor de organisatie.

Oók de oudere werknemers.

Leeftijdsbewust beleid is – voor alle helderheid - geen 'ontzien-beleid'.

Een generiek ontziebeleid maakt oudere werknemers ongemotiveerd en soms zelfs letterlijk ziek.

De kosten van dat ontzie-beleid maken verder oudere werknemers nodeloos duur.

Onderbenutting van oudere werknemers leidt tot meer stress dan het eventueel overbenutten.

Je laatste paar jaar ergens 'geparkeerd' worden, heeft negatievere consequenties, dan nog even goed doorpakken.

In de afgelopen jaren was het praten over de arbeidsmarktkansen voor oudere werkzoekenden niet populair.

Nu keert het tij.

**Ik zei het u al eerder: ik ben lid van de Regiegroep
GrijsWerkt.**

**GrijsWerkt heeft de opdracht een cultuurverandering
teweeg te brengen, zodat doorwerken tot 65 jaar voor
iedereen weer heel normaal wordt.**

**U weet als geen ander dat eenmaal buiten het
arbeidsproces beland, de terugkeer geen sinecur is.**

**De Regiegroep richt zich dan ook in eerste instantie op het
tot 65 jaar aan het werk houden van werknemers.**

**En GrijsWerkt spreekt hier in eerste instantie de
werkgevers op aan.**

**Zij scheppen immers de voorwaarden dat doorwerken tot
65 jaar op een verantwoorde manier kan.**

**Nu de economie aantrekt, ontstaat er in bepaalde sectoren
een tekort aan arbeidskrachten.**

**Betekent die vraag uit de markt ook een kans voor werkzoekenden en voor werkzoekenden ouder dan 45?
Ik neem de situatie met u onder de loep.**

Laten we in vogelvlucht een blik werpen op de groep werkzoekenden ouder dan 45:

- **De werkloosheid onder 45-plussers benadert de gemiddelde werkloosheid.**
- **Voor de 55-plussers geldt al dat hun werkloosheidspercentage op het landelijke gemiddelde zit.**
- **Ouderen worden relatief weinig werkloos, maar zijn ze het eenmaal, dan blijven ze het ook.**
- **Driekwart van de als werkloos bij het CWI geregistreerden vanaf 40 jaar, staat al een jaar of langer ingeschreven.**

Dit stemt niet direct tot optimisme.

Laten we ook eens inventariseren wat daarvan de oorzaken zijn:

- **De invoering van de sollicitatieplicht voor ouderen heeft veel verborgen werkloosheid onder ouderen “ontmaskerd”.**

Immers, van sollicitatieplicht ontheven ouderen telden niet als werkloos, omdat ze zichzelf als vervroegd gepensioneerd beschouwden.

- **Vervolgens: al die vooroordelen bij werkgevers;**

Met name ten aanzien van verzuimrisico en productiviteit.

- **Door lang verblijf bij werkgever zijn oudere werknemers qua kennis en vaardigheden gebonden aan bedrijf;**

En bedrijfsinterne kennis wordt bijna geheel waardeloos wanneer je extern moet gaan zoeken.

- **Nog vaak zijn oudere werknemers laag opgeleid.**

Ze hebben wel veel werkend verworven competenties, die echter moeilijk extern te signaleren zijn;

Leg maar eens uit aan een onbekende werkgever dat je geen enkel diploma bezit, maar op HBO-niveau kunt functioneren!

- **Vooraf boven de 55 jaar wordt door werknemers erg weinig deelgenomen aan cursussen;**

- **Werkervaring en opleiding van oudere werklozen zijn vaak gericht op krimpende sectoren;**

- **De discrepantie tussen zelfredzaamheid als ‘levenswijs persoon’ in het algemeen, en onbeholpenheid als Alice in Wonderland op de arbeidsmarkt;**
- **Woede en verbittering stralen door bij sollicitatiegedrag;**
- **Looneisen (gerelateerd aan oude loon) vaak hoog in relatie tot de verwachte productiviteit in een nieuwe setting;**
- **Specifieke regelingen in CAO’s zoals extra vakantiedagen, werktijden enz. maken oudere werkzoekenden impopulair en in verhouding duurder.**

Maar we hebben het tij mee en we kunnen dus ook aan de slag met de oplossingen.

Het is onze gemeenschappelijke uitdaging.

Iedereen in Nederland heeft daarin zijn rol en verantwoordelijkheid te nemen: de RWI, GrijsWerkt, de overheid en politiek, werkgevers en werknemers, uitkeringsinstanties.

U dus ook.

Speciaal voor vandaag zoem ik in op u als ketenpartners.

Wat zouden we kunnen doen?

- **Aanpassing sollicitatieplicht ouderen conform het RWI-voorstel uit maart 2002.**

Geen bureaucratisch automatisme, maar maatwerk gericht op werkherleving voor wie er nog perspectieven zijn.

- **De vooroordelen bestrijden en het onder de aandacht brengen van goede voorbeelden: dit doet Grijs Werkt.**
- **Uitgebreide toepassing van competentietestcentra (CWI) samen met erkenning van verworven competenties kan oudere werkzoekenden op een nieuw spoor zetten.**
En het biedt werkgevers de mogelijkheid om de competenties van oudere sollicitanten waar te nemen.

Eigenlijk vind ik dat het zien van Abraham het startschot voor een grondige opfrisbeurt voor het laatste deel van je loopbaan moet betekenen.

Iedere werknemer zou op 50-jarige leeftijd via een EVC-test moeten nagaan waar door veroudering van kennis risico's op voortijdige uitval liggen.

**En waar door verworven competenties
ontwikkelmogelijkheden voor de komende 15 jaar te
vinden zijn.**

**Een concreet scholings/trainings- en
ontwikkelingsprogramma dient daar de follow-up van te
zijn.**

**EVC betekent daarbij dus zowel erkenning van verworven
als van verloren capaciteiten.**

- **In combinatie hiermee zijn sollicitatietrainingen voor
oudere werkzoekenden die al jaren uit de arbeidsmarkt
zijn en nu werk zoeken nuttig.**
- **Ik denk ook aan begeleiding van oudere
werkzoekenden die erkenning en ruimte voor opvang
van frustraties biedt.**

En die boosheid en cynisme omzet in positieve, in plaats van negatieve energie.

Geen “wachttijd” wel actieve “verwerkingstijd”.

- **We moeten tijd en middelen opeisen om specifieke inzichten en methodieken te leren inzetten, zodat de *senior power* van oudere werkzoekenden gerevitalisereerd en benut kan worden.**

Expertise opgedaan bij succesvolle reïntegratie van langdurige werklozen zou kunnen worden verrijkt met de inzichten in de ontwikkeling en gedragspsychologie specifiek voor ouderen.

- **Loonsuppletie mogelijkheden voor oudere werklozen die onder hun oude niveau aan de slag gaan, zouden nader moeten worden onderzocht.**

- **In combinatie met het vorige punt zou kunnen worden nagegaan hoe het voor ouderen gemakkelijker en aantrekkelijker gemaakt kan worden om *tijdelijk* werk te aanvaarden.**

Meer garanties wellicht voor behoud van resterende WW-rechten bij aanvaarding van tijdelijk werk.

- **Geen vooroordelen reproduceren of verspreiden: alle medewerkers met klantcontacten moeten het positieve ABC van “ouder worden en werken” uit hun hoofd kennen.**

De mate van beheersing hiervan wellicht opnemen in de functionerings /beoordelingssystematiek;

Dames en heren.

We moeten een slag slaan en we kunnen een slag slaan.

Uit eigenbelang: iedereen wordt (als het goed is natuurlijk) immers ouder.

**Maar vooral ook uit maatschappelijk belang: voor ons aller
welvaart en welzijn zullen we elke oudere werknemer
binnenkort hard nodig hebben.**